

A fordító e főiskolának, sőt a magyar oktatás- és művelődés-történetnek minden barátját hálára kötelezte világos, magyaros fordításával.

(Sárospatak.)

Rácz Lajos.

Dr. Orel Géza: A tanoncoktatás kérdésének megoldása. Budapest, 1919. Lampel R. (8-r., 24 l.) 2 K.

A kezek megfeszített legjobb munkájára van most elsősorban szükség ebben a feldúlt országban, hogy gazdasági súlyedtségünk rettentő mélységből minél előbb fölemelkedhessünk. Ennek a gondolatnak akar komoly figyelemre és támogatásra érdemes szolgálatot tenni Orel Géza dr. az inasoktatás kérdésének megoldására vonatkozó javaslataival.

Megalapozásként ajánlja az ipari mesterségek megkedveltetését. Ebben a tekintetben legjobb eredmény várható — mint már *Szociális reformok iskoláinkban* c. kis művében is fejegette — a mindennapi oktatással kapcsolatos műhelyi neveléstől. A különböző ipari szerszámok megismerése és közben forgatása ezen a fokon jó alkalmul szolgálhatna sok gyakorlati képesség felébresztésére és jelentkezésére; ennek a körülménynek aztán szerencsés hatása lehetne a pályaválasztásra, hiszen — hogy itt is nyomatékot adjunk az író életrel való megállapításának — a társadalmi kérdések között a legfontosabb az, hogy kiki az ő lelkiületének, erejének, téhetségének, egészségének, megszokott életmódjának megtartásával vagy jobbá tételével az egyéniségének legjobban megfelelő helyre kerüljön. Régi kívánság, régi törekvés ez. De talán még nem volt a magyar nemzet életében olyan korszak, amely parancsolóbban követelte volna, hogy legyen végre ez a törekvés igazán megvalósítandó cél, amely felé rendszeres, tervszerű intézkedésekkel komolyan haladjunk. Első lépésünk legyen Orel útmutatása alapján a mindennapi iskolának gyakorlatibbá tétele. Fokozatosan fejlesszük ki megfelelő helyzetű elemi népiskoláinkat műhelyes oktató-nevelő intézetekké. Dícséretreméltó munkára találunk alkalmat az ilyen iskolákban azok a tanulók is, akik a tisztán értelmi foglalkozásra nagyon csekély kedvet és képességet éreznek, de annál fáradságtalanabbak és ügyesebbek az olyan munkában, amelyben kezük játssza a főszerepet. Kétségtelen az is, hogy ennek az iskolának ipari pályára lépő növendékei több hozzáértéssel és biztosabb lépésekkel haladnak majd a választott életpályán, s ily módon nagyobb fejlettségi fokot érnek el, emelve ezáltal nemzeti iparunk becsét is.

Arra a kérdésre is találunk feleletet a szerző javaslataiban, hogy hol és miként tanulhatja meg az inas a szakmunkáját teljesen.

A műhelyekben és gyári üzemekben nem olyan tudatos és így nem is lehet olyan tökéletes az inasoknak mesterekké való kiképzése, mint a közműhelyes iskolákban. Ezekben folyik legrendszerebben a munka. Ilyen iskola nálunk, sajnos, nagyon kevés van. A meglévő néhány fa-, fém- és szövőipari iskolánk mellett az órás és mechanikai szakiskola vehető még számításba. Pedig minden iparágban s ennek következtében egész gazdasági életünknek nagy hasznára lehetnének az efajta iskolák:

A kérdésnek teljes megoldhatóságig a meglévő intézményeket kell tökéletesítenünk. Elsősorban a kisipari műhelyekben jelenleg dolgozó inasok részére szervezett tanfolyamoknak a legjobb francia minta alapján adjunk gyakorlatibb tartalmat. Helyes volna, ha a rajzon, árúismereten és műhelyi gyakorlaton kívül egyéb tárgy nem kapna helyet ezeknek a tanfolyamoknak tantervében. A tanítást gyakorlati készségszerű s pedagógiai érzékű és tudású tanítók végezzék. Annak, hogy az inast segéddé lehessen avatni, fő feltétele legyen most is, mint a céhrendszer korában, a vizgálóbizottság személyes ellenőrzése alatt remekmű készítése.

A tanfolyamoknak ilyen módon való tökéletesítése csupán átmenet lehet abba a korszakba, amelyben valamennyi kézi foglalkozás elsajátítására a mai fa-, fém- és szövőipari iskolák mintájára közműhelyek állítanak fel, melyek pedig, mind fiú-, mind leánytanoncok részére.

Angyal János.

Kritik und Philosophie der Kriegspädagogik. Ein Versuch von Prof. Franz Kemény, Oberrealschuldirektor in Budapest. (Fr. Manns Pädagogisches Magazin, Heft 689.) Langensalza, H. Beyer u. Söhne. 1918. (52 l.) Ára 1 márká.

Háborús pedagógia: a közelmúltnak kedvelt, sokat feszegetett és mégis tisztázatlan, sőt ellentmondó tartalmú fogalma. Mi is a háborús pedagógia? A «háborúra» nevelés pedagógiai képtelenségében csak az első idők lázas fölhevülése hihetett; ha pedig a háború tanulságainak leszűrését vagy a világháború alatti pedagógia és oktatásügy állapotrajzát értjük rajta, akkor meg rosszul megválasztott, sőt félrevezető elnevezés. Kemény Ferenc ügyes kézzel igyekszik tanulmányában a nehézségeket elsimítani, s bár a háborús pedagógiának egyik feladatát ő is az «ifjúság háborús kitartásának nevelés és oktatás útján való előmozdításában» látja, a súlyt mégis annak a problémának megoldására veti, miként ellensúlyozhatók a háború (és a háborús pedagógia) káros hatásai, s miként értékesíthetők becses elemei és tanulságai a béke pedagógiája számára. Ez a főfeladata a «háborús pedagógia filozófiájának», mely kritikai szemlét is végez egyúttal.

E feladat megoldásához mindenekelőtt a háborús nyersanyag (rendeletek, irodalmi művek, levéltárak, múzeumok stb.) felkutatása és feldolgozása szükséges. S ebben a tekintetben valóban kevés avatottabbat találhatnánk szerzőnkél, aki ezt a munkát a háború kitörése óta állandóan és rendszeresen folytatta s évről-évre a nyilvánosságnak is beszámolt róla (*Nemzetközi mozgalmak* címen folyóiratunkban, azonkívül a Néptanítók Lapjában). Ezeknek az annaleseknek filozófiai összefoglalása ez a kis mű.

A háború és háborús pedagógia szétágazó jelenségeit Kemény — ama figyelemreméltó megállapítás után, hogy főbb vonásaikban minden népnél hasonlóak voltak — a filozófiai álláspont egységesítő törekvésének megfelelően két főfogalom, mintegy alapvető tétel köré csoportosítja. Az egyik a «minimális energia» elve, vagyis az a törekvés, hogy a legcsekélyebb erő kifejtéssel a viszonylag legnagyobb